

Algoritmid ja andmestruktuurid

- Dünaamiline planeerimine
 - Floyd lühimate teede algoritm
 - Maatriksite korrutamise järjekord

Dünaamiline planeerimine

- Paljude ülesannete puhul võib “jaga ja valitse” strateegia anda küll tulemuse, aga see on väga ebaefektiivne

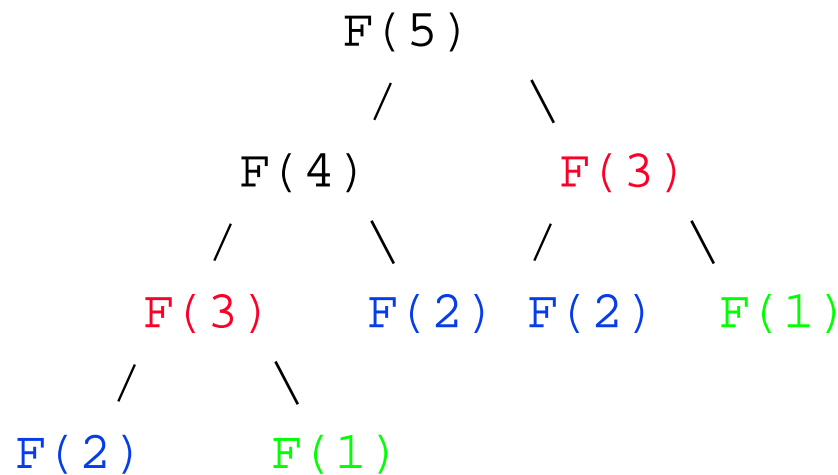
```
int fib( int n ) {  
    if ( n < 2 ) return n;  
    else  
        return fib(n-1) + fib(n-2);  
}
```

- $W(n) = W(n-1) + W(n-2) \in O(1.68...^n)$

Fibonacci arvud parem algoritm

Algoritmi aegluse põhjus -
lahendame samu alamprobleeme korduvalt

💣 Alustame arvutamist väiksematest argumentidest, peame tulemused meeles ja arvutame järjest tulemusi suurematele argumentidele

Fibonacci: dünaamiline planeerimine

- ```
int fib(int n)
{
 int f[n+1];
 f[1] = f[2] = 1;
 for (int i = 3; i <= n; i++)
 f[i] = f[i-1] + f[i-2];
 return f[n];
}
```
- Alustame alamülesannetest
- Salvestame kõik alamülesannete tulemused
- $W(n) \in O(n)$



# Tasuta lõunasöök?

---

- Võimaldab lahendada efektiivsemalt probleeme, kus alamülesannete alamülesanded kattuvad.
- Maksta tuleb alamülesannete lahenduste meelespidamisega.



# Markide paigutamise probleem



- Meil on kasutada 10, 40 ja 50 sendised margid. Leida millises kombinatsioonis tuleks marke panna mingi summa maksmiseks, et markide arv oleks minimaalne.
- Algoritm stiilis “võta suurimaid münte niipalju kui saad ja siis sellele järgneva suurusega jne” (ahne algoritm) ei tööta!
- Sisuliselt otsime lahendust võrrandile
$$a \cdot 50 + b \cdot 40 + c \cdot 10 = \text{summa} \quad \text{või}$$
$$a \cdot 5 + b \cdot 4 + c \cdot 1 = \text{summa}/10$$
nii et  $a+b+c$  oleks minimaalne



## 2.70 minimaase arvu markidega

| <b>50 sendiste<br/>markide<br/>arv</b> | <b>40 sendiste<br/>markide<br/>arv</b> | <b>10 sendiste<br/>markide<br/>arv</b> | <b>vajalike<br/>markide<br/>arv kokku</b> |
|----------------------------------------|----------------------------------------|----------------------------------------|-------------------------------------------|
| <b>5</b>                               | <b>0</b>                               | <b>2</b>                               | <b>7</b>                                  |
| <b>4</b>                               | <b>1</b>                               | <b>3</b>                               | <b>8</b>                                  |
| <b>3</b>                               | <b>3</b>                               | <b>0</b>                               | <b>6</b>                                  |



# Täielik algoritm (jõumeetod, *brute force*)

---

```
findStamps(N):
 n = N/10;
 min = n+1
 for a in 0 ... n:
 for b in 0 ... n:
 for c in 0 ... n:
 if a*5 + b*4 + c*1 == n:
 if a+b+c < min
 min = a+b+c
 save <a,b,c>
 print saved <a, b, c>
```

Keerukus $O(n^3)$

Idee 💣

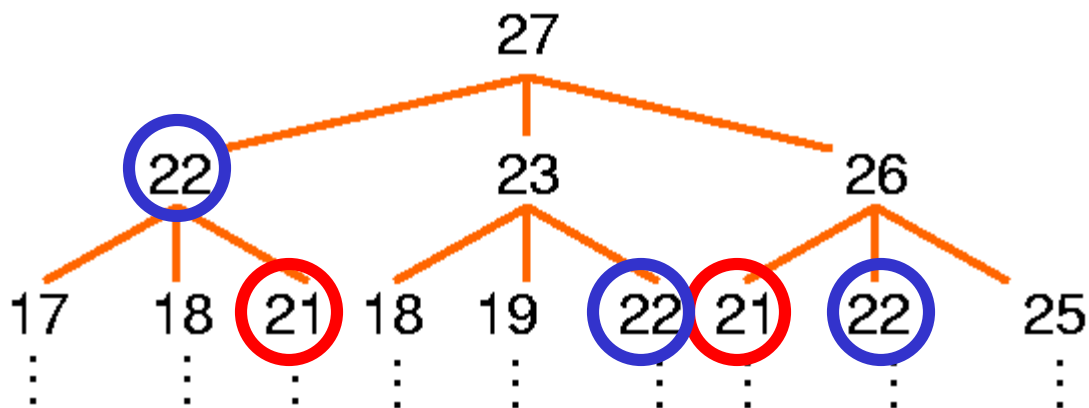
- Tuleb defineerida ülesande lahendus alamülesannete jadana
- Alamülesanne on mingi väiksema summa kokkusaamine.

```
markide_arv(27) =
 markide_arv(22) + 1 | // kui lisati 5
 markide_arv(23) + 1 | // kui lisati 4
 markide_arv(26) + 1 // kui lisati 1
```


Kasutame rekursiooni

$$M(i) = \min \begin{cases} 0 & i=0 \\ 1+M(i-5) & i \geq 5 \\ 1+M(i-4) & i \geq 4 \\ 1+M(i-1) & i \geq 1 \end{cases}$$

Time: $> 3^{N/5}$

Korduvad alamülesanded

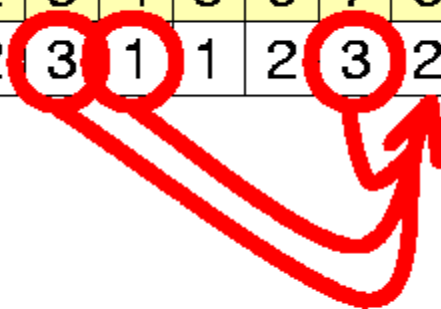

Alustame alamprobleemidest

for $i = 0, \dots, N$ do $M(i) = \min \begin{cases} 0 & i=0 \\ 1+M(i-5) & i \geq 5 \\ 1+M(i-4) & i \geq 4 \\ 1+M(i-1) & i \geq 1 \end{cases} ;$

- Time: $O(N)$

i	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
M(i)	0	1	2	3	1	1	2	3	2						

$$1 + \text{Min}(3, 1, 3) = 2$$

Võrdlus

- Jaga ja valitse,
Tagasivõtmisega algoritm
  - rekursiivne programm
  - top - down
  - jagab ülesande sõltumatuteks alamülesanneteks
  - kasutab rekursiivset seost alamülesannete vahel edaspidi - põhiülesanne enne alamülesandeid
- Dünaamiline programmeerimine
  - iteratiivne programm
  - bottom - up
  - kasutab alamülesannete lahendusi korduvalt
  - kasutab rekursiivset seost alamülesannete vahel tagurpidi - alamülesanded enne põhiülesannet

Dünaamilise planeerimise algoritmi tegemine

⌚ Defineeri optimaalse lahendi saamine rekursiivselt alamülesannetest

- määratle alamülesannete jada
- leia seos ülesande ja tema alamülesande vahel
- defineeri alamülesannete lahenduste hoidmiseks vajalik andmestruktuur

$$\text{for } i = 0, \dots, N \text{ do } M(i) = \min \left\{ \begin{array}{ll} 0 & i=0 \\ 1+M(i-5) & i \geq 5 \\ 1+M(i-4) & i \geq 4 \\ 1+M(i-1) & i \geq 1 \end{array} \right\} ;$$

$M[i]$ - optimaalne markide arv väärtuse i jaoks

$V[i]$ - viimasena valitud margi väärtus

Dünaamilise planeerimise algoritmi tegemine

- Lahenda see rekursioon altpoolt -
alates elementaarsetest alamülesannetest
– Salvesta vajalikud alamülesannete tulemused

```
void stamps(int value) {
 int M[value], V[value];
 for(int i=1; i <= value; i++) {
 M[i] = ∞;
 if((i >= 5) && (M[i] > M[i-5]+1))
 { M[i] = M[i-5]+1; V[i]=5 }
 if((i >= 4) && (M[i] > M[i-4]+1))
 { M[i] = M[i-4]+1; V[i]=4 }
 if((i >= 1) && (M[i] > M[i-1]+1))
 { M[i] = M[i-1]+1; V[i]=1 }
 }
}
```


Dünaamilise planeerimise algoritmi tegemine

⌚ Konstrueeri lahend salvestatud tulemuste alusel

Prindib summa n saamiseks viimasena lisatud margi $V[n]$ ja optimaalse markide komplekti lahendi viimase margi võrra väiksema ülesande jaoks kuni kogu summa on kaetud

```
void printstamps(int n) {
 while(n > 0) {
 print V[n];
 print ", ";
 n = n - V[n];
 }
}
```


Alamülesannete optimaalsusprintsiiip

- Dünaamiline programmeerimine sobib paljude ülesannete jaoks, kus on vaja leida optimaalne lahend.
- Sobib ainult juhul kui on täidetud **alamülesannete optimaalsusprintsiiip**:

Kui lahend on optimaalne, siis on kõik selle saamiseks kasutatud alamülesannete lahendid optimaalsed oma alamülesannete jaoks.

- Optimaalsusprintsiiip ei kehti iga probleemi korral. Kehtivust tuleb igal juhul eraldi näidata!

Tõestus markide paigutamise algoritmile

- **Teoreem:** Kui viimane kleebitud mark väärtusega v moodustas optimaalse lahenduse väärtuse S jaoks, siis moodustasid eelmised margid optimaalse lahenduse väärtuse $S-v$ jaoks.
- **Tõestus:** Kui lahend ilma viimasena valitud margita (summa $S-v$) poleks olnud optimaalne, siis saaksime parandada ka lõpptulemust (summa S), mis on vastuolus algtingimusega

Kõikide alamülesannete lahendid on optimaalsed

Eeldades et

- Meie lahend on optimaalne
- Kasutatud alamülesande lahend ei olnud optimaalne

⇒ Kasutades alamülesande paremat lahendit peaksime saama veel parema lahenduse

⊗ Vastuolu, MOTT

i	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
M(i)	0	1	2	3	1	1	2	3	2						

$$1 + \text{Min}(3, 1, 3) = 2$$

Floyd'i lühimate teede algoritm

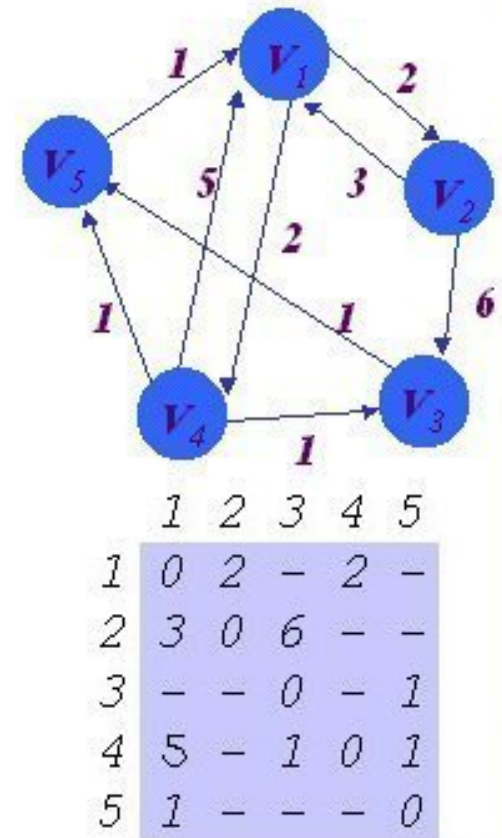

- On antud suunatud märgendatud graaf, mis on esitatud naabrusmaatriksina $W[i][j]$.
- Kõigi tippude vahel ei pruugi serva olla.
- Leida lühimad teed igast tipust igasse teise tippu
- Naiivne algoritm - vaatame läbi kõikide tippude kohta kõik võimalikud teed kõigisse tippudesse ja leiame parima.
 n tipuga täieliku graafi puhul umbes $n!$ teed
- Floyd'i algoritm töötab $O(n^3)$ keerukusega

Graafi esitus naabrusmaatriksina

- n tipuga graafi jaoks on $n \times n$ maatriks
- maatriksi elemendi $W[i][j]$ väärtus tähistab serva tipust i tippu j märgendi väärtust
- kui kahe tipu vahel serva ei ole, siis -
(või ∞ , maxInt)
- maatriksi peadiagonaali ($W[i][i]$) väärtused on 0
- vastuseks tahame lühimate teede pikkusi maatriksis $D[i][j]$
- Kuidas defineerida alamülesandeid nii et optimaalsusprintsip oleks täidetud?
- Graafi tippude lisamine ühekaupa?
- ei tööta hästi kuna
  - tipu lisamisel tuleb senine töö ümber arvutada
  - leida kõik teed uude tippu ja sellest mujale

Rekursiivne lahendamine

Animatsioon

- Lähendusprotseduur

- $D^{(k)}[i][j]$ lühimad teed,
mis läbivad tippe $1 \dots k$
- $D^{(0)}[i][j] = W[i][j]$
- $D^{(n)}[i][j] = D[i][j]$

- Variandid - tee tipust i tippu j läbi tippude $1 \dots k$

- $D^{(k)}[i][j] = D^{(k-1)}[i][j]$ tee ei läbi tippu k
- $D^{(k)}[i][j] = D^{(k-1)}[i][k] + D^{(k-1)}[k][j]$ tee läbib tippu k

- Rekursiivne seos

- $D^{(k)}[i][j] = \min (D^{(k-1)}[i][j], D^{(k-1)}[i][k] + D^{(k-1)}[k][j])$

🕒 Floyd'i algoritm - lühimate teede pikkus

```
void floyd (int n, const number W[][], number D[][])
```

```
{ index i, j, k;
```

```
D = W;
```

```
for (k = 1; k <= n; k++) // $D^{(1)} \dots D^{(k)}$
```

```
 for (i = 1; i <= n; i++) // $D[1][1] \dots D[n][n]$
```

```
 for (j = 1; j <= n; j++)
```

```
 D[i][j] = min(D[i][j], D[i][k] + D[k][j]);
```

```
}
```

$D^{(k)}$ väärtused arvutatakse $D^{(k-1)}$ väärtuste kaudu. Kas ja miks võime muuta massiivi $D^{(k)}$ väärtusi $D^{(k)}$ arvutamise käigus?

🕒 Floyd'i algoritm - lühimate teede pikkus

```
void floyd (int n, const number W[][], number D[][])
```

```
{ index i, j, k;
```

```
D = W;
```

```
for (k = 1; k <= n; k++) // $D^{(1)} \dots D^{(k)}$
```

```
 for (i = 1; i <= n; i++) // $D[1][1] \dots D[n][n]$
```

```
 for (j = 1; j <= n; j++)
```

```
 D[i][j] = min(D[i][j], D[i][k] + D[k][j]);
```

```
}
```

Tulemuseks lühima tee pikkus igast punktist teise, aga mitte teekonda ennast

🕒 Floyd'i algoritm - lühimad teed koos pikkustega

```
void floyd (int n, const number W[][], number D[][],
 index P[][]) // suurima indeksiga läbitud tipp
{ index i, j, k;
 for (i = 1; i <= n; i++)
 for (j = 1; j <= n; j++)
 P[i][j] = 0;

 D = W;

 for (k = 1; k <= n; k++) // D(1) ... D(k)
 for (i = 1; i <= n; i++) // D[1][1] ... D[n][n]
 for (j = 1; j <= n; j++)
 if (D[i][k] + D[k][j] < D[i][j])
 { P[i][j] = k;
 D[i][j] = D[i][k] + D[k][j];
 }
}
```

Lisame massiivi P, mis võimaldab leida ka teekonna

Floyd'i algoritm - Lühimate teede leidmine

```
void path (index i, j) {
 if(P[i][j] != 0) {
 path(i, P[i][j]);
 print P[i][j];
 print ",";
 path(P[i][j], j);
 }
}
```

- Dünaamilise planeerimise algoritmid kodeerivad lahenduse tihti vahetulemuste massiivi ja tulemus tuleb sealt peale põhialgoritmi lõppu konstrueerida või üles otsida.

Floyd'i algoritm - optimaalsusprintsiiip

Kui alamülesandele $D^{(k-1)}$ leiduks parem lahendus, siis võiks saaksime parema lahenduse ka oma ülesandele $D^{(k)}$.

$\Rightarrow$ Kui $D^{(k)}$ on optimaalne, siis on seda ka $D^{(k-1)}$.

Floyd vs Dijkstra lühima tee algoritmid

Floyd

- Igast tipust igasse tippu
- Keerukus $O(|V|^3)$
- Leiab õige teepikkuse ka negatiivse kaaluga servadega
  - Negatiivse kaaluga tsüklid pole lubatud

Dijkstra

- Ühest tipust igasse tippu
- $O(|E| + |V| \log |V|)$ või $O(|V|^2)$
  - Igast tipust
  - $O(|V|(|E| + |V| \log |V|))$ või $O(|V|^3)$
- Negatiivse kaaluga servad pole lubatud

Maatriksite ahela korrutamine

- On vaja korrutada rida maatrikseid:

$$A1 \ A2 \ A3 \ \dots \ A_n$$

- Maatriksite korrutamine on assotsiatiivne, st

$$A1 \ (\ A2 \ A3 \ ) = (\ A1 \ A2 \ ) \ A3$$

- Tulemuse võib saada kahel erineval viisil. Erinevalt täisarvude korrutamisest on järjekorral tähtsus
  - $n \times m$ ja $m \times p$ mõõtudega maatriksite korrutamise hind on $O(nmp)$ elementaarset korrutamisoperatsiooni
  - $n \times m$, $m \times p$ ja $p \times r$ maatriksite korrutamise hinnaks on $O(mpr + nmr)$ või $O(nmp + npr)$

Korrutamise järjekord on oluline

- Valesti valitud järjekord võib olla kallis, näiteks:
A1 (10x100), A2 (100x5), A3 (5x50)
- (A1 A2) A3 hind on
A1A2   10x100x5= 5000 $\Rightarrow$ A1 A2 (10x5)
(A1A2)A3   10x5x50 = 2500 $\Rightarrow$ A1A2A3 (10x50)
Kokku   = **7500**
- A1 (A2 A3) hind on
A2A3   100x5x50= 25000 $\Rightarrow$ A2A3 (100x5)
A1(A2A3) 10x100x50 = 50000 $\Rightarrow$ A1A2A3 (10x50)
Kokku   = **75000**
- Korrutamise järjekord on võimalik enne tegelikku korrutamistpaika panna maatriksite suuruse järgi

Optimaalsusprintsip kehtib

- Kui jagame oma korrutamiste ahela kahe alamahela korrutamiseks:

$$(A_1 A_2 A_3 \dots A_k) (A_{k+1} \dots A_n)$$

siis saab tulemus olla optimaalne ainult juhul, kui alamahelad on korrutatud optimaalses järjekorras. Kui kumbagi alamahelat saaks korrutada odavamalt, siis muutuks odavamaks ka lõpptulemus.

- Optimaalse tulemuse leidmiseks peame võrdlema kõiki paare($k=1\dots n$).
  - Võrdlemiseks on vaja teada optimaalseid lahendusi alamahelatele $A_1 \dots A_k$ ja $A_k \dots A_n$

Rekursiivne seos

- $(A_1 A_2 A_3 \dots A_k) (A_{k+1} \dots A_n)$ optimaalse lahenduse saamiseks on vaja teada optimaalseid lahendusi alamahelatele $A_1 \dots A_k$ ja $A_k \dots A_n$
- $m(i,k)$ – optimaalne korrutamise järjekord ahelale $A_i \dots A_j$
  - $m(1,n)$ – probleemi lahendus
  - $m(i,i) = 0$
  - $m(i,j) = \min_{i < k < j} (m(i,k) + m(k+1,j) + \dim_{i-1} * \dim_k * \dim_j), \quad i < j$
- Valime minimaalse korrutamiste arvu kõigist k võimalikest väärtustest kasutades väiksemate ülesannete tulemusi.

Keerukus

- $m(i,i) = 0$
- $m(i,j) = \min_{i < k < j} (m(i,k) + m(k+1,j) + \text{dim}_{i-1} * \text{dim}_k * \text{dim}_j), \quad i < j$
- Rekursiivse lahenduse keerukus on $O(2^{n-1})$.
- Vale lähenemine, kasutame alamülesannete lahendusi
  - $m(i,j)$ erinevaid väärtusi on $O(n^2)$ ($i, j = 1 \dots n$)
  - Iga $m(i,j)$ arvutamise keerukus on $O(n)$
  - Kokku $O(n^3)$

Algoritm

```
int minmult (int n, const int d[], index P[][])
{ index i, j, k, diagonal;
 int M[1...n][1...n];
 for (i = 0; i <= n; i++)
 M[i][i] = 0;
 for (diagonal = 1; diagonal <= n - 1; diagonal++)
 for (i = 1; i <= n - diagonal; i++)
 { j = i + diagonal;
 M[i][j] = mink (M[i][k] + M[k+1][j] + dim[i - 1] *
 dim[k] * dim[j])
 P[i][j] = minimumi andnud k väärtus
 }
 return M[1][n]
}
```

[Animatsioon](#)

Memoization

- Top-down lahendamine vahetulemuste salvestamisega
- Rekursiivselt väljakutsutud alamülesannete tulemused salvestatakse
- Enne uue alamülesande lahendamist kontrollitakse vastuse olemasolu.
- Võrdlus
  - on vaja teada tulemuste indekseerimise struktuuri
võimalik on kasutada ka paisksalvestust (*hash* tabelit)
  - + vähendab vahetulemuste arvu, kui kõikvõimalikke alamülesandeid pole vaja lahendada
- Võimaldab elegantse lahenduse DP keerukusega

Memoization markide ülesandel

$$\text{for } i = 0, \dots, N \text{ do } M(i) = \min \begin{cases} 0 & i=0 \\ 1+M(i-5) & i \geq 5 \\ 1+M(i-4) & i \geq 4 \\ 1+M(i-1) & i \geq 1 \end{cases} ;$$

Rakendame seost rekursiivselt

Puhverdame $M(i)$ väljakutseid

Dünaamilise planeerimise algoritmi tegemine

- Analüüsi, kuidas ülesande lahendus sõltub alamülesannetest. Kas on korduvaid alamülesandeid?
- Kirjuta välja rekursiivne seos suurema ülesande lahendus jaoks alamülesannete kaudu
- Planeeri andmestruktuur alamülesannete tulemuste hoidmiseks
- Lahenda alamülesanded väiksemast suuremani